

VOORKOMEN EN COMPENSEREN
MAAKT BIODIVERSITEITNEUTRAAL
WERKEN MOGELIJK

DE KANSEN VAN *NO NET LOSS*

Nederland wil in 2020 biodiversiteitneutraal zijn, ofwel: no net loss. Bedrijven kunnen er veel aan doen om hun bijdrage aan biodiversiteitsverlies te verkleinen, maar de kans is groot dat ze biodiversiteitsverlies blijven veroorzaken. De oplossing? Vrijwillige compensatie van het veroorzaakte biodiversiteitsverlies. Een hoogleraar en twee chemiebedrijven schetsen de mogelijkheden.

Tekst: Noortje van Dorp

Feitelijk is biodiversiteitneutraal werken vrijwel onmogelijk. Zelfs bij naleving van de strikte wet- en regelgeving is er biodiversiteitsverlies door bijvoorbeeld geluidsoverlast of bedrijven in de keten. Maar er is een alternatief. Door te investeren in biodiversiteit creëer je biodiversiteitswinst. Is deze winst gelijk aan het biodiversiteitsverlies, dan is er sprake van *no net loss*. Geen netto biodiversiteitsverlies dus. Deze biodiversiteitscompensatie is zo langzamerhand bittere noodzaak aan het worden, stelt buitengewoon hoogleraar biodiversiteit Steven de

Bie. "We gaan onzorgvuldig met onze planeet om. In honderd jaar tijd is de biodiversiteit op de wereld met 30 procent afgenomen, en 20 duizend soorten zijn bedreigd." Toch is er slechts voor 20 procent van Nederland een verplichte biodiversiteitscompensatie vanwege de Natuurbeschermingswetvergunningen, die onder meer gelden voor Natura2000-gebieden. In Nederland gaat het hier om zo'n 160 gebieden die beschermd worden vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn om specifieke diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) te beschermen en zo de biodiversiteit te behouden. Voor de overige 80 procent van Nederland geldt nu nog een vrijwillige biodiversiteitscompensatie. Europese wetgeving lijkt eraan te komen, maar wanneer is onduidelijk.

De Bie denkt dat door schaarste het de komende jaren steeds duidelijker wordt hoe belangrijk biodiversiteit is. Niet alleen voor leven op aarde, maar ook voor de industrie. "Elke ondernemer begrijpt dat hij grondstoffen en een afzetmarkt nodig heeft voor zijn product. We hebben nu alleen de situatie dat sommige grondstoffen waarvan wij dachten dat ze gratis en onuitputtelijk waren, schrikbarend snel verdwijnen. Neem schoon drinkwater, iets dat we met steeds meer mensen moeten delen. Bomen die de lucht gratis zuiveren, maar gekapt worden voor landbouwgrond. Of telers die gebruikmaken van bijen voor de bestuiving van hun gewassen. Wat als dat er allemaal niet meer zou zijn? Als we mensen moe-

ten aannemen om het gratis werk van de natuur te doen? Dat is kostbaar werk."

Biodiversiteitsubsidie

Het probleem is overigens niet dat er soorten uitsterven. Dat is een natuurlijk proces, en er komen ook weer nieuwe soorten bij. De natuurlijke uitsterfsnelheid is echter wel opgedreven door de mens, en daardoor verzwakken ecosystemen. Een ecosysteem is het samenspel tussen bodem, water, lucht en organismen die samen in het systeem functioneren. Door dat samenspel blijven schoon water en schone lucht en drinkwater beschikbaar. Hoe groter de diversiteit in een ecosysteem, dus hoe groter de genenpool, hoe veerkrachtiger het is tegen externe invloeden zoals klimaatveranderingen.

Door het compenseren voor activiteiten, bijvoorbeeld door op een bepaalde plek de natuur een handje te helpen, kunnen soorten zich veilig vermenigvuldigen. Voordat een bedrijf kan compenseren, moet het eerst weten wat zijn ecologische voetafdruk is. Met een zogeheten no net loss-scan kan gelukkig in kaart worden gebracht wat het effect van een site op de natuur is, uiteenlopend van afvalwater tot de uitstoot van emissies. Dow heeft eind september een overheidssubsidie aangevraagd om een dergelijke scan uit te voeren. De subsidieregeling is bedoeld voor bedrijven die het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen willen opnemen in hun

“We gaan onzorgvuldig met onze planeet om”

ILLUSTRATIE: JEROEN MURRÉ

strategie en bedrijfsvoering’. Met behulp van het subsidiegeld kunnen bedrijven projecten zoals de no net loss-scan uitvoeren, waarbij de overheid de helft betaalt.

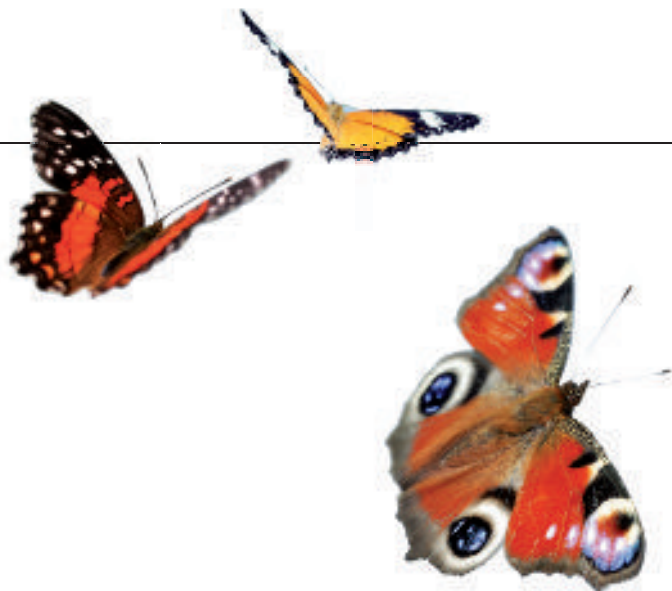
“Wij deden wel het een en ander op natuurgebied, maar dat waren losse initiatieven”, blikt Cees van Houwelingen terug, *regulatory affairs leader* bij Dow Benelux. “We hebben in het verleden ondermeer een flora- en fauna-inventarisatie laten doen op ons terrein en een habitattoetsing (verwachte effecten van activiteiten op een beschermd gebied - red.) uitgevoerd voor onze bestaande activiteiten. Aanleiding voor die toetsingen was een onplezierige verrassing: er was namelijk een kantsalamander aanwezig op een ▶

SLUITEN, NIET UITPUTTEN

De veehouderij is met biodiversiteit al verder dan de chemie. Nogal logisch, volgens Jaap Petraeus, manager duurzaamheid van Friesland Campina. “De veehouderij heeft een grotere relatie met biodiversiteit. Het is de *core business* van een boer om zijn grond in balans te houden voor een goede opbrengst. Melkveehouders in Nederland onderhouden 60 procent van het cultuurlandschap. Zij voelen zich ook verantwoordelijk. Zo zorgen ze ervoor dat de houtwallen onderhouden zijn, waardoor er meer vogels in nestelen. Ook zijn ze voorzichtig met maaien om broedende vogels niet te storen.”

Volgens Petraeus is nú het moment voor de chemische industrie om in te stappen. “De kansen van de biobased economie waar we naartoe gaan, liggen voor een deel bij de chemische sector. Als de olie opdraakt en de laatste gasbel leeg is, dan hebben we nieuwe energie en duurzamere brandstoffen nodig. De chemie moet zich nu al afvragen: wat gaan we doen als er straks minder grondstoffen zijn en daardoor duurder worden? Nu moet er geïnventariseerd worden welke nieuwe grondstoffen er nodig zijn, zodat er stappen gezet kunnen worden. Door bijvoorbeeld nu bossen aan te planten, zodat je die over tien, twintig jaar kunt gebruiken. Je moet de biodiversiteit relateren aan de toekomstige grondstofschaarste, en je afvragen wat de natuur geeft in plaats van haar leegtrekken. Daar is de agrarische sector de afgelopen jaren ook wel achter gekomen. Je moet de kringlopen sluiten, niet uitputten.”

“Een kantsalamander zorgde voor veel vertraging”

projectterrein, en dat zorgde voor veel vertraging. Door vooraf en zonder tijdsdruk van een projectdeadline uit te zoeken wat je tegen zou kunnen komen, krijg je een indruk van wat er leeft en van wat compenseren kan betekenen. Compenseren was in dit geval veel goedkoper geweest dan de opgelopen projectvertraging.”

No net loss-scan

Na een toespraak van De Bie tijdens het Internationale Jaar van de Biodiversiteit (2010) ontstond bij Dow het idee voor een biodiversiteitactieplan waarin diverse lopende acties gebundeld konden worden. Bij Dow is aandacht voor biodiversiteit en ecosystemen mogelijk vanuit de wereldwijde opgelegde *Dow's 2015 Sustainability Goals*. Van Houwelingen: “In Amerika bepaalt Dow samen met The Nature Conservancy (Amerikaanse milieuorganisatie - red.) de waarde van bepaalde ecosystemendiensten voor het bedrijf. Hier in Zeeland zijn we kleinschaliger bezig met natuur en onze impact daarop.” Volgens Van Houwelingen ben je er niet met een beter maaibeleid, wat snoeiwerk en het ophangen van nestkastjes. “We kennen al onze emissies, maar hebben geen idee van de natuurimpact hiervan.” Met de scan wil Van Houwelingen die impact beter in zicht krijgen. “Het

terugdringen van de impact is een *commitment* dat we makkelijk kunnen geven. We werken al jaren aan het terugdringen van emissies en zullen op die manier ook blijven werken aan mitigatie (maatregelen voor verminderen van broeikasgassen - red.). Aan de andere kant willen we ook leren omgaan met compensatiemaatregelen.” Al is Dow op verschillende manieren bezig met het behoud van biodiversiteit, biodiversiteitneutraal werken is op dit moment nog een te stap te ver. “No net loss van biodiversiteit is een prachtig streven, maar een *commitment* van no net loss voor bestaande activiteiten is in dit stadium te veel gevraagd.”

Eerste stap

Ook Shell Moerdijk beaamt dat de stap naar no net loss groot en wellicht niet direct realiseerbaar is. Het petrochemisch bedrijf is wel bezig met de voorbereiding van een eerste stap richting biodiversiteitneutraal werken. “Wij bereiden momenteel op vrijwillige basis de aanvraag van een Natuurbeschermingswetvergunning voor”, vertelt Carla Westebroek, milieuadviseur bij Shell Moerdijk. “De vergunning is voor het beschermen van bepaalde soorten en landschappen. Het is nog niet alles, maar het is een stap in de goede richting. Als je die informatie hebt, ben je namelijk al een heel eind op weg naar no net loss.” Shell Moerdijk heeft wel een biodiversiteitplan. Zo is het bijvoorbeeld verplicht om tijdens de zogeheten *management of change*-procedures (verandering in procedures, organisatiestructuur of in hardware) een checklist te doorlopen, en onderdeel daarvan is biodiversiteit. Op dit

moment worden op Shell Moerdijk verschillende projecten uitgevoerd die de emissie verminderen, zoals aanscherping van procedures en pro-actieve monitoring om minder risicovolle prioritaire stoffen in water te lozen. Zo zet Shell grote stappen op de weg naar biodiversiteitneutraal opereren. Betekent dit dat biodiversiteit voorrang heeft op alles? “Nee, ieder project moet goed gefundeerd zijn. Niet alle projecten gaan door als ze alleen maar de natuur stimuleren.”

Verkenning

Die afwachtende houding richting no net loss vindt hoogleraar De Bie niet gek. “Als je iets nog niet kunt overzien, snap ik dat je er niet direct inspringt. Als mijn auto niet functioneert, vraag ik de garage er eerst even naar te kijken en niet om er direct een nieuwe motor in te zetten. De chemische sector moet nu kijken wat er in het redelijke vermogen ligt om de afhankelijkheid van biodiversiteit te reduceren, en naar de invloed op de natuur door hun bedrijfsactiviteiten. Soms gaat het zelfs helemaal niet om kosten en leidt het indirect tot winst. Er is bijvoorbeeld heel veel winst te boeken door het binnen de bedrijfsprocessen te zoeken. Daar ligt de eerste oplossing. Compenseren is de laatste stap.” Verstandig ondernemen is volgens De Bie investeren in biodiversiteit. “Als je als bedrijf nu niets doet, dan neemt de afhankelijkheid niet af en de schaarste alleen maar toe. Voorlopig is er de vrijheid om het no net loss-ondernemen te gaan verkennen. Dat werkt heel wat makkelijker dan ineens voor verplichte wetgeving staan.” ■

